

Sygn. akt II Ca 371/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Sławomir Buras

Sędziowie: SSO Teresa Strojnowska

SSR (del. spr.) Piotr Wilk

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2016 roku w Kielcach na rozprawie

sprawy z powództwa L. B.

przeciwko W. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 7 października 2015 roku, sygn. akt I C 980/14

zmienia zaskarżony wyrok w zakresie pkt I w ten sposób, że obok prawomocnie zasądzonej tym wyrokiem kwoty 3000,00 zł./ trzy tysiące złotych/ zasądza dalszą kwotę 7000,00 zł. / siedem tysięcy złotych/ , zamiast 17.000,00 zł. / siedemnastu tysięcy złotych/ ; oddala apelację w pozostałym zakresie; wzajemnie znosi pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 371/16

UZASADNIENIE

Powódka L. B. domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego W. B. kwoty 20 000 zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikającą ze znęcania się nad nią przez pozwanego.

Wyrokiem z dnia 7 października 2015 roku Sąd Rejonowy w Kielcach w sprawie sygn. akt I C 980/14 zasądził od pozwanego W. B. na rzecz powódki L. B. kwotę 20 000 zł. oraz nakazał pobrać od pozwanego W. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach kwotę 370 zł. tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Podstawą wydanego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji:

Powódka L. B. i pozwany W. B. byli małżeństwem od 15 lipca 1981 roku do dnia 12 grudnia 2012 roku, kiedy to Sąd Okręgowy w Kielcach orzekł rozwód pomiędzy nimi z winy pozwanego. W małżeństwie przestało się układać w latach dziewięćdziesiątych z powodu nadużywania przez pozwanego alkoholu. Pod wpływem alkoholu pozwany wyszydzał powódkę, groził, że ją zabije, popychał ją, bił rękami. Pomimo negatywnych zachowań męża powódka wybaczała mu i pozwalała powracać do wspólnego mieszkania, chociaż wcześniej kazała się mu wyprowadzać. W dniu 20 lipca 2012 roku, po zakupie nieruchomości w B. pozwany po raz kolejny wywołał awanturę, podczas której wyzywał powódkę. W

trakcie tej awantury pozwany uderzył 9-letniego wnuka, który stanął w obronie powódki. Powódka otrzymała wsparcie od sąsiadki i policjantki, które pomogły jej w podjęciu kroków prawnych przeciwko pozwanemu.

Sąd I instancji ustalił również, że powódka choruje na cukrzycę od 13 roku życia, zaś od 2006 roku choruje na niedoczynność tarczycy. Powódka ma także stwierdzoną chorobę niedokrwinną serca. W dniu 2 września 2013 roku powódka przeszła zabieg koronografii w związku z dwoma zawałami serca, zaś w dniu 7 października 2013 roku zastosowano u niej leczenie by-passami.

Sąd I instancji ustalił również, że wyrokiem z dnia 31 grudnia 2012 roku o sygn. akt XII 1120/12 Sąd Rejonowy w Kielcach uznał W. B. za winnego tego, że w czasie bliżej nie ustalonym od grudnia 2011 roku do dnia 26 lipca 2012 roku w B. ul.(...). M. znęcał się nad swoją żoną L. B. oraz teściem W. J. fizycznie i psychicznie w taki sposób, że będąc pod wpływem alkoholu wszczynał awantury, w których wyzywał słowami wulgarnymi powszechnie uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia, przy czym groźby te wzbudziły u zagrożonych uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, szarpał, popychał pokrzywdzonych, zaś w dniu 20 lipca 2012 roku L. B. na skutek urazu zadanego narzędziem twardym, tęnym lub tępokrawędzistym doznała stłuczenia barku prawego i dolegliwości bólowych brzucha co spowodowało u niej naruszenie nietykalności cielesnej tj. uznał pozwanego za winnego popełnienia czynu stanowiącego przestępstwo z art. 207§1 kk.

Ponadto Sąd I instancji ustalił, że na skutek czynów pozwanego, powódka doznała rozstroju zdrowia psychicznego polegającego na wystąpieniu zaburzeń psychosomatycznych: kołatania serca, wzmożonej męczliwości, poczucia wyczerpania, małej sprawności psychomotorycznej, zaburzenia snu, łaknienia, problemów emocjonalnych na poziomie zaburzeń depresyjnych. Nasilenie stanów lękowych i poczucie zagrożenia wynikające z doznawanej przemocy psychofizycznej od męża i lęku o wnuka, a także znaczne i długotrwałe osłabienie psychologicznych mechanizmów obronnych spowodowało dolegliwości kardiologiczne, w tym zawały serca, rozchwianie parametrów biochemicznych związanych z cukrzycą oraz problemy w codziennym funkcjonowaniu.

Sąd Rejonowy ustalił również, że u powódki występują znacznie obniżone mechanizmy obronne, co skutkuje jej mniejszą odpornością na sytuacje trudne, wzmożoną męczliwością i zniechęceniem. Wymagana ona stałego, profesjonalnego wsparcia psychologicznego. Zaburzenia psychosomatyczne powódki mogą się nasilać.

Dokonując powyższych ustaleń Sąd Rejonowy oparł się na wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie XII K 1120/12 i wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 12 grudnia 2012 roku sygn. akt I C 2060/12, zeznaniach powódki, opinii biegłej psycholog i dokumentacji lekarskiej powódki. Sąd Rejonowy w całości podzielił opinię biegłej psycholog, jako jasną i pełną, zaś wnioski z niej płynące uznał za logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy uznał, że zachowania pozwanego W. B. nie były przez niego dokonywane wyłącznie w okresie wskazanym w wyroku z dnia 31 grudnia 2012 roku sygn. akt XII 1120/12 Sądu Rejonowego w Kielcach, lecz także wcześniej i ciąg tych zachowań spowodował u powódki rozstrój zdrowia psychicznego, a w konsekwencji doznała ona zaburzeń zdrowia w postaci schorzeń kardiologicznych i powikłań w przebiegu cukrzycy.

Biorąc pod uwagę tak wyeksponowaną podstawę faktyczną, Sąd I instancji doszedł do przekonania, że powództwo jest zasadne w całości. Sąd Rejonowy wskazał, że odpowiedzialność pozwanego opiera się na treści art. 415§1 kc, zaś oceny odpowiedzialności pozwanego za szkodę na osobie należy dokonać poprzez art. 444§1 kc, 445§1 kc i 444§2 kc. W swoich rozważaniach Sąd I instancji przyznał powódce zadośćuczynienie w kwocie 20 000 zł. biorąc pod uwagę to, że powódka na skutek wieloletniego znęcania się nad nią przez pozwanego doznała rozstroju zdrowia psychicznego polegającego na wystąpieniu zaburzeń psychosomatycznych: kołatania serca, wzmożonej męczliwości, poczucia wyczerpania, małej sprawności psychomotorycznej, zaburzenia snu, łaknienia, problemów emocjonalnych na poziomie zaburzeń depresyjnych. Sąd I instancji argumentował, że nasilenie stanów lękowych i poczucie zagrożenia wynikające z doznawanej przemocy psychofizycznej od męża i lęku o wnuka, a także znaczne i długotrwałe osłabienie psychologicznych mechanizmów obronnych spowodowały u powódki wystąpienie dolegliwości kardiologicznych, w

tym zawałów serca, rozchwiania parametrów biochemicznych związanych z cukrzycą oraz problemy w codziennym funkcjonowaniu: obniżenie aktywności życiowej, apatię, zniechęcenie, poczucie bezradności i bezsensu.

Sąd I instancji wskazał, że stan zdrowia powódki nie może już ulec poprawie, jej dolegliwości somatyczne mogą się nasilać i powódka wymaga stałego wsparcia psychologicznego.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w Kielcach w zakresie kwoty 17.000,00 zł. i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy, tj. art. 227 kpc w zw. z art. 233§1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia oraz błędną ocenę zebranego materiału dowodowego polegający na błędnym przyjęciu, że wykazany i udowodniony został fakt wieloletniego znęcania się przez pozwanego nad powódką oraz deklarowany przez powódkę rozstrój zdrowia, przy jednoczesnym zaniechaniu ustalenia i rozważenia przez Sąd rzeczywistego wpływu zachowań pozwanego w okresie, którego dotyczyło żądanie pozwu na stan zdrowia powódki.

Pozwany zarzucił także Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 233§1 kpc i art. 278 kpc w zw. z art. 286 kpc poprzez dowolną ocenę dowodów skutkującą zasądzeniem na rzecz powódki kwoty 20 000 zł. zadośćuczynienia, podczas gdy okoliczności niniejszej sprawy oraz zgromadzony materiał dowodowy nie daje ku temu podstaw i wskazuje na zasadność żądania powódki co najwyżej do kwoty 3 000 zł. Apelujący podniósł przy tym, że Sąd Rejonowy błędnie oparł się na opinii biegłej psycholog, wydanej wbrew zleceniu Sądu, bowiem biegła miała na uwadze nie czyny pozwanego opisane w wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie sygn. akt XII K 1120/12, ale czyny pozwanego wynikającego z twierdzeń powódki o zachowaniu się pozwanego w toku całego małżeństwa. Nadto pozwany zarzucił, że biegła wydając opinię dokonała oceny nie tylko stanu zdrowia psychicznego powódki ale także poczyniła ustalenia odnośnie etiologii schorzeń somatycznych powódki oraz powiązała wszystkie zaburzenia somatyczne powódki z jej rozstrojem zdrowia psychicznego, przy jednoczesnym zlekceważeniu chorób (somatycznych) powódki i ich wpływu na stan zdrowia i funkcjonowanie powódki.

Pozwany zarzucił również Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 321§1 kpc poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu, tj. zasądzenie od pozwanego kwoty 20 000 zł. tytułem zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia spowodowany wieloletnim znęcaniem się nad powódką (tj. od lat dziewięćdziesiątych do roku 2012), podczas gdy powódka na rozprawie w dniu 24 listopada 2014 roku wskazała, iż zadośćuczynienia żąda za znęcanie się nad nią przez pozwanego w okresie od grudnia 2011 roku do lipca 2012 roku, a stanowisko swoje podtrzymywała następnie w toku całego postępowania.

Apelujący zarzucił nadto Sądowi I instancji błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, iż pozwany dopuszczał się wobec powódki znęcania w okresie innym niż wskazany w wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie sygn. akt XII K 1120/12 oraz, że jego zachowania spowodowały u powódki rozstrój zdrowia psychicznego i, że schorzenia kardiologiczne i powikłania w przebiegu cukrzycy u powódki oraz jej pewne trudności w codziennym funkcjonowaniu są spowodowane jej rozstrojem zdrowia psychicznego.

Pozwany wskazał przy tym, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia wyrównującą uszczerbek powódki z tytułu czynów opisanych w wyroku w sprawie sygn. akt XII K 1120/12 jest kwota 3 000 zł. oraz, że nie zachodzi związek przyczynowy między zachowaniami przypisanymi pozwanemu w sprawie sygn. akt XII K 1120/12, a rozstrojem zdrowia psychicznego powódki, który to rozstrój nie ma w ogóle charakteru samoistnego ale jest skutkiem innych chorób powódki (w szczególności tarczycy), a nadto, że schorzenia kardiologiczne, powikłania w przebiegu cukrzycy u powódki nie są następstwem problemów natury psychicznej powódki ale zmian miażdżycowych w tętnicach powódki, zaś zaburzenia w postaci kołatania serca, wzmożonej męczliwości, poczucia wyczerpania, małej sprawności psychomotorycznej, zaburzenia snu, łaknienia nie mają charakteru psychogenne ale są normalnym objawem schorzeń kardiologicznych, endokrynologicznych i cukrzycowych powódki.

W świetle podniesionych zarzutów pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ponad kwotę 3000 zł., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania, a także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powódka wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego w części zasługiwała na uwzględnienie.

Zasadnie pozwany zarzucił Sądowi pierwszej instancji bezkrytyczne podzielenie opinii biegłej psycholog w zakresie , w jakim biegła nie posiadając w tym względzie wiadomości specjalnych z zakresu kardiologii i diabetologii stwierdziła, że efektem znęcania się pozwanego na powódką było długotrwałe osłabienie jej psychologicznych mechanizmów, co w konsekwencji spowodowało jej dolegliwości kardiologiczne , w tym zawały serca oraz nasilenie problemów cukrzycowych. Wnioski biegłej psycholog M. W. w tym zakresie są nieuprawnione, gdyż biegła nie posiada wiadomości specjalnych z zakresu medycyny, w szczególności zaś z zakresu kardiologii i diabetologii, a sama analiza złożonej przez powódkę kserokopii jej dokumentacji medycznej wskazuje na to, że powódka cierpi na chorobę wieńcową z cukrzycą, niedoczynnością tarczycy i hipercholesterolemią /k7-8/. Nie można zatem w sposób jednoznaczny , bez opinii biegłych z zakresu medycyny , w szczególności z zakresu kardiologii i diabetologii / ewentualnie dodatkowo endokrynologii/ stwierdzić, jak uczyniła to biegła psycholog, a za nią Sąd I instancji , że przyczyną dolegliwości kardiologicznych i cukrzycowych powódki, powodujących w efekcie zawały serca i nasilenie się problemów cukrzycowych powódki – były długotrwałe stany lękowe, jakich powódka doznawała w następstwie znęcania się pozwanego , a nie inne czynniki.

Zasadnie również apelujący zarzucił Sądowi Rejonowemu wyjście poza podstawę faktyczną żądania powódki co do czasookresu znęcania się pozwanego na powódką. Powódka na terminie rozprawy w dniu 24 listopada 2014 roku wyraźnie sprecyzowała ramy czasowe dotyczące czynów pozwanego wskazując, że pokrywają się one z zarzutem z wyroku karnego w sprawie o sygn. XII K 1120/12 Sądu Rejonowego w Kielcach , czyli obejmują okres od grudnia 2011 roku do 26 lipca 2012 roku. Ten zatem tylko okres mógł stanowić przedmiot rozważań Sądu Rejonowego w zakresie należnego powódce zadośćuczynienia , nie zaś cały okres trwania małżeństwa stron.

Powyższe uchybienia Sądu Rejonowego nie dyskwalifikują jednak w całości zaskarżonego orzeczenia , lecz stanowią jedynie podstawę do dokonania jego korekty.

W pozostałym zakresie bowiem Sąd Okręgowy podzielił ustalenia Sądu Rejonowego, tak w zakresie oceny materiału dowodowego, jak też poczynionych rozważań.

Trafnie bowiem Sąd Rejonowy , opierając się na skazującym wyroku karnym Sądu Rejonowego w Kielcach w sprawie o sygn. akt XII K 1120/12 , będąc związanym z mocy art. 11 kpc ustaleniami tego wyroku, uznał, że powódka była ofiarą przemocy pozwanego i to zarówno fizycznej, jak i psychicznej.

Trafnie również Sąd Rejonowy podzielaając opinię biegłej psycholog uznał, że powódka doznała rozstroju zdrowia psychicznego na skutek działań pozwanego opisanych w powołanym wyżej wyroku skazującym Sądu Rejonowego w Kielcach. Biegła psycholog opisując skutki psychologiczne , jakich doznała powódka na skutek działań pozwanego , szczegółowo przywołanych w wyroku karnym - wyraźnie wskazała na silne stany lękowe powódki, poczucie zagrożenia, kumulowanie niepokoju, czujność przed zachowaniami pozwanego; wskazała też na obniżenie aktywności życiowych powódki, jej apatię , zniechęcenie , poczucie bezradności i bezsensu. W tym zakresie opinia biegłej psycholog M. W. zasługiwała na uwzględnienie, albowiem opiniując w tych kwestiach biegła nie przekroczyła swoich kompetencji, sporządziła opinię zgodnie ze zleceniem Sądu w dziedzinie, w której , jako psycholog kliniczny posiada stosowną wiedzę i doświadczenie. Opinia biegłej w tej części jest zaś logiczna i konsekwentna.

Nie ulega również wątpliwości, że zachowania pozwanego w odniesieniu do powódki, opisane w wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 31.12.2012 roku, sygn. akt XII K 1120/12, w szczególności zaś znęcanie się pozwanego nad powódką przez okres ponad półroczny poprzez wyzywanie jej słowami wulgarnymi, grożenie pozbawieniem życia, szarpanie, popychanie, naruszanie jej nietykalności cielesnej mogło w konsekwencji spowodować u powódki rozstrój zdrowia psychicznego, polegający na zakłóceniu funkcjonowania jej organizmu poprzez obniżenie jej aktywności życiowej, apatię zniechęcenie, poczucie bezradności i bezsensu.

W orzecznictwie oraz w nauce prawa zgodnie przyjmuje się, że suma pieniężna przyznana tytułem zadośćuczynienia, o którym mowa w art. 445 § 1 k.c. w związku z art. 444§ 1 k.c. ma stanowić przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej. Powinna zatem wynagrodzić poszkodowanemu doznane przez niego cierpienia fizyczne oraz psychiczne i ułatwić przezwyciężanie ujemnych przeżyć.

W przedmiotowej sprawie nie może budzić wątpliwości to, że zachowanie pozwanego skutkujące u powódki opisanym powyżej rozstrojem jej zdrowia psychicznego, a nadto wynikającymi z treści wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach, sygn. XII K 1120/12 dolegliwościami doznanymi na skutek naruszenia jej nietykalności cielesnej - winno skutkować przyznaniem powódce od pozwanego odpowiedniego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Kwota 3000,00 zł, która – według pozwanego winna wynagrodzić powódce doznaną krzywdę - jest zdaniem Sądu Okręgowego zbyt niska. Powyższa kwota nie uwzględnia bowiem rozmiaru cierpień, jakich powódka doznała od pozwanego, w szczególności zaś lęku i poczucia zagrożenia, jakie towarzyszyły powódce w związku z zachowaniem pozwanego. Nie bez znaczenia bowiem w tej sprawie było to, że powódka doznawała aktów przemocy od osoby jej bliskiej, z którą wspólnie zamieszkiwała i od której winna oczekiwać wsparcia, nie zaś agresji.

W tej sytuacji, Sąd Okręgowy uznał, że kwotą odpowiednią do doznanej przez powódkę krzywdy wynikającej z zachowania pozwanego polegającego na fizycznym i psychicznym znęcaniu się nad nią w okresie od grudnia 2011 roku do 26 lipca 2012 roku i na naruszeniu jej nietykalności cielesnej będzie suma 10.000.00 zł.

Zważywszy zaś na fakt, że pozwany zaskarżył wyrok co do kwoty 17.000,00 zł. (co oznacza, że w zakresie kwoty 3000,00 zł. wyrok Sądu I instancji jest prawomocny) - należało zmieniając wyrok Sądu I Instancji w części zaskarżonej apelacją, zasądzić na rzecz powódki dodatkowo kwotę 7000,00 zł.

Pomimo częściowego uwzględnienia apelacji, brak było podstaw do korygowania orzeczenia Sądu Rejonowego w zakresie kosztów sądowych, których ściągnięcie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzekł Sąd I instancji. W tej części bowiem pozwany nie zaskarżył wyroku Sądu Rejonowego.

O kosztach postępowania apelacyjnego – orzeczono na podstawie art. 100 kpc. Sąd Okręgowy zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego, za czym przemawiał zbliżony stopień w jakim strony „uległy” w swoich żądaniach przed Sądem Odwoławczym, nie tylko w zakresie kalkulacji kwot, ale również w zakresie rodzaju podnoszonych zarzutów.

Mając na uwadze podniesione okoliczności – Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386§ 1 kpc orzekł, jak w wyroku.

SSR (del) Piotr Wilk SSO Sławomir Buras SSO Teresa Strojnowska

ZARZĄDZENIE

(...)

21.06.2016r.

SSR /del./ Piotr Wilk